

ประกาศชานา

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปรัง 2569 จังหวัดเชียงราย
โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 2 ฤดูนาปรัง 2569 : วันที่ 19-20 กุมภาพันธ์ 2569

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

สภาพการทำนาในจังหวัดเชียงราย พบว่า ข้าวส่วนใหญ่อยู่ในระยะกล้าถึงระยะแตกกอ และเริ่มพบการระบาดของโรคไหม้ในบางพื้นที่ ได้แก่ ตำบลห้วยซ้อ และตำบลศรีดอนชัย อำเภอเชียงของ รวมทั้งตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย โดยพบการระบาดในข้าวพันธุ์สันป่าตอง 1 หอมนาคา และ กข79 ลักษณะอาการที่พบ ใบมีแผลจุดสีน้ำตาล รูปทรงคล้ายรูปตา และมีสีเทาบริเวณกึ่งกลางแผล ซึ่งเป็นลักษณะอาการของโรคไหม้ ทำให้ต้นข้าวพุ่มในแปลงที่ระบาดมาก สอดคล้องกับข้อมูลพยากรณ์อากาศเพื่อการเกษตรที่ระบุว่า บริเวณประเทศไทยตอนบนมีแนวโน้มเกิดพายุฤดูร้อน จะมีพายุฝนฟ้าคะนอง ลมกระโชกแรง ฟ้าผ่า ลูกเห็บตก ฝนตกหนักบางแห่ง และอุณหภูมิอากาศจะลดลง ส่งผลให้สภาพแวดล้อมมีความชื้นสัมพัทธ์สูง มีหมอกในช่วงเช้า ทำให้เกิดหยดน้ำค้างเกาะบนใบข้าวเป็นระยะเวลานาน ประกอบกับอุณหภูมิในช่วงประมาณ 20-25 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นช่วงอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต การสร้างสปอร์ และการแพร่ระบาดของเชื้อราสาเหตุโรคไหม้ ดังนั้น จึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันและควบคุมได้อย่างทันที่

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ผลการสำรวจแปลงสำรวจ จำนวน 8 แปลง ได้แก่ อำเภอเชียงของ เทิง ป่าแดด เวียงชัย เวียงป่าเป้า แม่สรวย แม่ลาว พาน และเวียงป่าเป้า ข้าวอยู่ในระยะกล้าถึงแตกกอ แต่แปลงสำรวจอำเภอแม่ลาวอยู่ระหว่างการเตรียมแปลง แปลงสำรวจเริ่มพบโรคไหม้และโรคใบจุดสีน้ำตาล แต่ยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ แมลงศัตรูข้าวอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว แมลงสิงดัวงินใบ และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ ซึ่งมีจำนวนไม่เกินระดับเศรษฐกิจเช่นกัน ศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวงเต่า แมงมุมขาสั้น และจิ้งหรีดหางดาบ

ภาพโดย สมเดช ยองชอด

ลักษณะอาการของโรคไหม้ในแปลงนาตำบลห้วยซ้อ อำเภอเชียงของ

ภาพโดย กนกพร มะโนเรือง

ลักษณะอาการของโรคไหม้ในแปลงนาอำเภอเวียงชัย

“เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ”

จุดที่ 1 ตำบลศรี้ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.057735 long 100.367493 สำรวจวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 11.48 น. ท้องฟ้ามีดครึ้ม อากาศร้อน มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 1) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 44.00 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 57.90 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 1 ตัว แมลงสิง 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวเล็ก 1 ตัว ดัวงกินใบ 5 ตัว และด้กแตนหนวดสั้น 2 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเข็ม 1 ตัว และแมงมุมขยายาว 1 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 31.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 2.10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและลักษณะของโรคใบจุดสีน้ำตาลในแปลงสำรวจ ตำบลศรี้ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.691051 long 100.113721 สำรวจวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 10.30 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 2) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 46.75 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 47.15 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 9 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงเต่าตัวห้ำ 13 ตัว สำหรับการใช้สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 3 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 2 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 4 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 3 ตัว แมลงสิง 1 ตัว และตั๊กแตนข้าวเล็ก 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงเต่าตัวห้ำ 16 ตัว แมลงปอเข็ม 2 ตัว และจิ้งหรีดหางดาบ 2 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 96.50 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 5.65 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลป่าแะ อำเภอบ้านดง จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.542156 long 99.985010 สำรวจวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 09.32 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศร้อน มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 3) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง พบวัชพืช ได้แก่ กกทราย และหญ้าข้าวนก

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 41.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 45.95 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 5 ตัว และด้วงกินใบ 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 8 ตัว ด้วงก้นกระดก 4 ตัว และแมงมุมขาสั้น 1 ตัว สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 5 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 4 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว แมลงห่อ 1 ตัว ตั๊กแตนข้าวเล็ก 1 ตัว และตั๊กแตนหนวดยาว 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ด้วงเต่าตัวห้ำ 6 ตัว แมลงปอเข็ม 6 ตัว และแมงมุมขาสั้น 5 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วไปแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 55.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 2.10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าแะ อำเภอบ้านดง จังหวัดบุรีรัมย์

จุดที่ 4 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ซีพีไรซ์20 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.893687 long 99.941378 สำรวจวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 13.55 น. ท้องฟ้าโปร่ง อากาศร้อนอบอ้าว มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 4) ต้นข้าวเจริญสมบูรณ์ปานกลาง พบวัชพืช ได้แก่ หนวดปลาชุก

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 19.85 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 32.40 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 4.00 เซนติเมตร

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว และต๊กแตนหนวดยาว 1 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ

ภาพที่ 4 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 5 ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวญี่ปุ่นพันธุ์ ก.ว.ก.2 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.618336 long 99.490087 สำรวจวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 13.20 น. ท้องฟ้าโปร่ง อากาศเย็น ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 5) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 9.70 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 27.10 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 6.00 เซนติเมตร

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว และตั๊กแตนหนวดยักษ์ 1 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 5.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 0.55 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 5 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 6 ตำบลม่วงคำ อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 4 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.765588 long 99.729294 สำรวจวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 09.14 น. ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 6) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 17.70 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 42.35 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 6.20 เซนติเมตร

โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนา ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ

ภาพที่ 6 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลม่วงคำ อำเภอพวน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 7 ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 4 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข43 โดยวิธีการโยนกล้า เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.338513 long 99.516280 สำรวจวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2569 เวลา 09.14 น. ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 7) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

ไม่สามารถสุ่มสำรวจได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะกล้าหลังปักดำเสร็จสิ้นใหม่ ซึ่งต้นข้าวยังมีความสูงไม่เพียงพอและรากยังไม่ยึดเกาะดินดีพอ

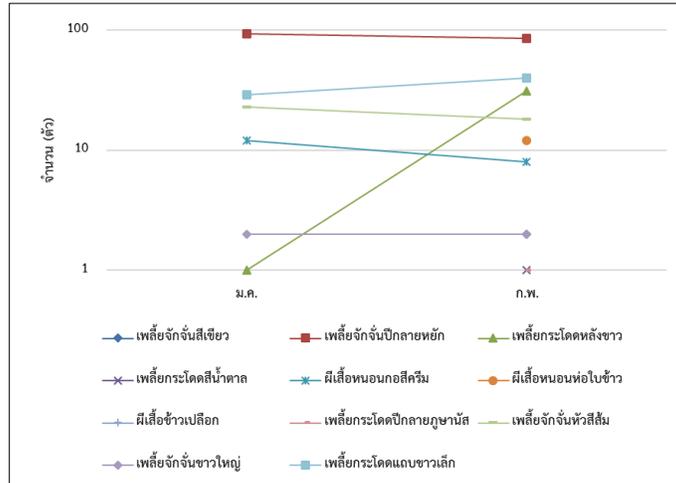
โรค แมลง - สัตว์ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

ไม่สามารถสุ่มสำรวจได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะกล้าหลังปักดำเสร็จสิ้นใหม่ ซึ่งต้นข้าวยังมีความสูงไม่เพียงพอและรากยังไม่ยึดเกาะดินดีพอ

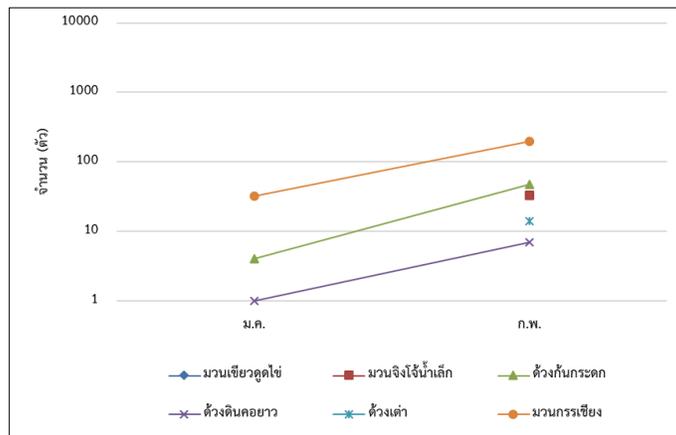

ภาพที่ 7 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวจนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กุมภาพันธ์ 2569 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก และ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม (ภาพที่ 8) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกระเชียง รองลงมา คือ มวนจิ้งโจ้น้ำเล็ก และด้วงก้นกระดก (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กุมภาพันธ์ 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กุมภาพันธ์ 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย